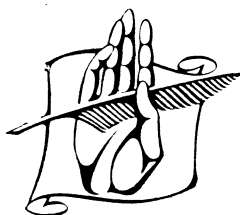

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJA
ISTORIJOS INSTITUTAS
LIETUVOS TSR ISTORIJOS PROBLEMINĖ MOKSLINĖ TARYBA

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS

1976 METAI

LEIDYKLA „MOKSLAS“ • VILNIUS • 1977

INSTITUTE OF HISTORY
OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE LITHUANIAN SSR
THE SCIENTIFIC PROBLEMICAL BOARD
OF THE HISTORY OF THE LITHUANIAN SSR

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN HISTORY

1976

VILNIUS

1977

INSTITUT FÜR GESCHICHTE
DER AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN DER LITAUISCHEN SSR
PROBLEMISCHER-WISSENSCHAFTLICHER RAT
FÜR GESCHICHTSFORSCHUNG DER LITAUISCHEN SSR

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

1976

VILNIUS

1977

АКАДЕМИЯ НАУК ЛИТОВСКОЙ ССР
ИНСТИТУТ ИСТОРИИ
НАУЧНЫЙ СОВЕТ ПО ПРОБЛЕМАМ ИСТОРИИ ЛИТОВСКОЙ ССР

ЕЖЕГОДНИК
ИСТОРИИ
ЛИТВЫ
ГОД 1976

ИЗДАТЕЛЬСТВО «МОКСЛАС» • ВИЛЬНИУС • 1977

Redakcinė kolegija

Jonas DOBROVOLSKAS, Vytautas MERKYS, Vacys MI-
LIUS, Giedrė NIUNKIENĖ, Rita STRAZDŪNAITĖ (sek-
retorė), Henrikas ŠADŽIUS, Adolfas TAUTAVIČIUS,
Bronius VAITKEVIČIUS (vyr. redaktorius),
Regina ŽEPKAITĖ (vyr. redaktoriaus pava-
duotoja)

ЕЖЕГОДНИК ИСТОРИИ ЛИТВЫ. ГОД 1976

На литовском языке

Издательство «Мокслас» ЛитССР, г. Вильнюс, 1977 г.

LIETUVOS ISTORIJOS METRAŠTIS. 1976

Redaktorė A. Bendorienė. Viršelis dailininko R. Dichavičiaus. Meninis redaktorius A. Žvilius. Techninė redaktorė A. Vaičiūnaitė. Korektorės: G. Zaščizinskienė, D. Baratinskienė
IB Nr. 1213

Duota rinkti 1977.VIII.4. Pasirašyta spausdinti 1977.XII.14. LV 13049. Popierius: spaudos Nr. 1, form. 70×90^{1/16}. 12,87 sp. l., 16,53 apsk. l. l. Tiražas 1500 egz. Kaina 2 rb 50 kp. Leidykla „Mokslas“, Vilnius, Sierakausko g. 15. Spausdino „Vaizdo“ sp., Vilnius, Strazdelio g. 1. Užsakymo Nr. 2476.

M $\frac{10604-227}{M 854(10)-77}$ Z-77

© LTSR MA Istorijos institutas, 1977

MŪSŲ JUBILIATAI

REGINA VOLKAITĖ-KULIKAUSKIENĖ

Gražiais laimėjimais pasitiko Regina Volkaitė-Kulikauskienė savo jubiliejų. Ji žinoma kaip daugelio straipsnių ir knygų autorė, nemažas būrys jos mokinių — archeologų dirba mokslinį, paminklų apsaugos ir muziejinį darbą, daugybė istorijos mėgėjų pažįsta ją kaip archeologijos populiarintoją.

1976 m. rugsėjo 10 d. MA Istorijos in-to Mokslinės tarybos posėdyje buvo pasidžiaugta jos laimėjimais ir ji pasveikinta. Ta proga išleista jos darbų bibliografija.

R. Volkaitė-Kulikauskienė gimė 1916 m. rugsėjo 10 d. Kėdainiuose, kur ir baigė gimnaziją. 1936 m. įstojo į Kauno un-to Humanitarinių mokslų fakultetą studijuoti Lietuvos istorijos. Nuo 1938 m. iki 1941 m. dirbo Kauno ir Vilniaus muziejuose. 1941 m. buvo pakviesta asistente į Vilniaus un-to Archeologijos katedrą. Nuo 1947 m. iki 1952 m. buvo vyr. dėstytoja, o vėliau, iki 1956 m., ėjo docentės pareigas, tais metais jai buvo suteiktas docentės vardas. Be to, nuo 1952 m. iki 1962 m. vadovavo Universiteto Archeologijos-etnografijos katedrai. Nuo 1962 m. dirba Lietuvos TSR MA Istorijos in-te, Archeologijos sektoriaus vyr. mokslinė bendradarbe. 1972 m. išrinkta Lietuvos TSR MA nare korespondente. Disertaciją kandidato laipsniui įgyti apgynė 1951 m., daktaro laipsniui — 1968 metais. R. Kulikauskienė kasinėjo daug stambių archeologinių paminklų: kapynų, pilkapynų, piliakalnių. Ji dalyvavo respublikinėse, sąjunginėse bei tarptautinėse archeologų konferencijose.

R. Kulikauskienė nagrinėja daugiausia vėlyvojo geležies amžiaus medžiagą. Išryškėja kelios svarbesnės jos tyrinėjimų sritys. Viena jų — visuomeninių santykių raida, sprendžiant pagal archeologinius paminklus. Antroji klausimų grupė — lietuvių tautybės susidarymas. Trečioji — senovės lietuvių apranga.

R. Kulikauskienė yra išspausdinusi apie 30 stambesnių mokslinių straipsnių ir 50 smulkių bei populiarių straipsnelių. Stambiausia jos knyga „Lietuviai IX—XII amžiais“ (1970 m.). Joje autorė nagrinėja senųjų Lietuvos gyventojų gentis, lietuvių tautybės formavimąsi, to meto gy-

ventojų verslus, prekybą, ginklus. Svarbios reikšmės paminklų apsaugai ir praktiniam archeologo bei kraštotyrininko darbui turėjo jos knyga „Lietuvos archeologiniai paminklai ir jų tyrinėjimai“ (1958 m.). Kolektyviniame darbe (su P. Kulikausku ir A. Tautavičium) „Lietuvos archeologijos bruožai“ (1961 m.) R. Kulikauskiene apibendrina IX—XII a. archeologinę medžiagą. 1972 m. išleista jos knygelė „Lietuvio kario žirgas“, 1974 m.—monografija „Punios piliakalnis“. Savitą vietą tarp mokslinio ir mokslo populiarinimo darbo užima dvi lietuvių liaudies meno serijos knygos (parengtos drauge su R. Rimantiene) „Senovės lietuvių papuošalai“ (1958 ir 1966 m.).

R. Kulikauskienei vadovaujant, Istorijos in-to archeologai parengė stambų kolektyvinį darbą „Lietuvos gyventojų kultūra IX—XIII amžiais“.

Linkime mūsų Jubiliatei ilgus metus tvirtai laikyti rankoje kastuvą ir plunksną!

R. Rimantiene

ONA MAKSIMAITIENE

Istorikė Ona Girčytė-Maksimaitienė gimė 1902 m. vasario 5 d. (I.23 d.—senuoju stiliumi) Peterburge, mokėsi Peterburge, Voroneže, Kaune. 1927 m. baigusi Kauno universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto istorijos skyrių, ji 33 metus mokytojavo Kauno, Mažeikių, Kėdainių, Panevėžio vidurinėse mokyklose. O. Maksimaitienė žinoma ne vien kaip gera pedagogė, jaunosios kartos auklėtoja, bet ir kaip aktyvi visuomenininkė. Periodinėje spaudoje ji paskelbė straipsnių pedagogikos ir istorijos klausimais.

Nuo 1957 m. O. Maksimaitienė dirba Lietuvos TSR MA Istorijos institute moksline bendradarbe ir, būdama 55 metų, energingai įsijungė į mokslinį darbą. Viena pagrindinių jos darbo kryptių — darbai istorinės kartografijos srityje. Ji parengė Istorijos instituto leidiniams žemėlapius (Lietuvos TSR istorija, t. 2. V., 1963; t. 3. V., 1965; Lietuvos TSR istorija nuo seniausių laikų iki 1957 m. V., 1960). Rengiant Lietuvos TSR atlasą, jai buvo pavesta vadovauti atlaso istoriniam skyriui. Ji pati parengė minėtam atlasui 16 Lietuvos istorijos žemėlapių. Sukauptos medžiagos pagrindu, O. Maksimaitienė parengė mokykloms sieninius ir Lietuvos TSR istorijos vadovėlius žemėlapius.

Antroji mokslininkės darbo kryptis — 1863 m. sukilimo Lietuvoje klausimų tyrinėjimas. Ruošiantis 1863—1864 m. sukilimo 100 metų jubiliejui, Instituto vadovybė įtraukė O. Maksimaitienę į grupę 1861—1864 m. archyviniams dokumentams atrinkti ir parengti 2 tomų dokumentų rinkiniui (Революционный подъем в Литве и Белоруссии в 1861—1862 гг. М., 1964; Восстание 1863—1864 гг. в Литве и Белоруссии. М., 1965). Šiuose leidiniuose ji atrinko Kauno gubernijos dokumentus ir parengė jiems komentarus. Dirbdama prie 1863 m. sukilimo dokumentų, sudarė 1863 m. sukilimo žemėlapi, parašė ir 1966 m. apgynė disertaciją

tema: „Sukilėlių karinė organizacija ir koviniai veiksmai 1863—1864 m. Lietuvoje“. Disertacijos pagrindu parengė monografiją „Lietuvos sukilėlių kovos 1863—1864 m.“ V., 1969). Be to, ji respublikos laikraščiuose ir žurnaluose paskelbė daug straipsnių apie 1863 m. sukilimo eigą, aktyvius sukilėlius.

Trečioji O. Maksimaitienės darbo kryptis — Panevėžio miesto istorijos klausimų tyrinėjimas. Šia tema ji paskelbė Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbuose 4 straipsnius ir parengė spaudai monografijos rankraštį „Panevėžio miesto istorija“.

Pastaruoju metu mokslininkė tęsia darbus istorinės kartografijos srityje ir bendradarbiauja Lietuviškoje tarybinėje enciklopedijoje.

Linkime Jubiliatei geros sveikatos, kūrybinio entuziazmo ir sėkmės tolesniame moksliniame darbe!

P. Žostautaitė